

Č. 175. Dům nově vystavěn v r. 1834 koupil 1860 Bernard Freund, který jej prodal synu Davidu Freundovi. 1897 převzal dům Leo Flusser, od něho koupil Václav Simon (1918), 1924 od toho koupil František Kalina.

Č. 176 vedle radnice. Maj. 1858 Josef Kopfstajn, 1865 Josef Eisenstein, po jeho smrti děti (Ludvík, Heřman, Jana, Arnoštka a Terče Fuchsová) jeho dům prodaly 1887 Janu Budilovi. Od r. 1930 majitel Antonín Hřma.

Č. 182 na Pražské ul., Votýpkova stodola. 1836 byl dům vystavěn Augustem Hahlesreiterem. 1868 maj. Matěj Stuchl, 1916 Theodor Vaněček a od r. 1921 Rudolf a Leopold Teller. Č. 189 na Pražské ul. 1849 koupil Bernard Theiner kus půdy od domku Pecháče a vystavěl dům, který 1867 postoupil synu Emanuelu Theimerovi. Ten jej prodal Adamu Gansovi, a vdova jeho Rosalie Gansová v r. 1913 Rudolfu Kohnovi.

Prameny:

Je mi milou povinností, než zaznamenaná jednotlivé prameny, kterých jsem při práci použil, všel díky vzdátí zasloužilému řediteli škol v. v. a spisovateli panu Čechu Habarovi ve Voticích, jehož dílo „Sedlánsko, Sedlecko a Votičsko“ mně bylo státním poskytnuto; jmenovaný mnou s neúspěšnou ohotou podporoval při studiu dat v gruntovních knihách při okr. soudu ve Voticích se nacházejících, čímž mně lechtou cestu do Votic uspořil. Díky vzdávám též panu A. Jakubičkovi, bankovnímu úředníku v Praze, který mně dal k dispozici část výpisů, které zkusmý jeho otec, soudní adjunkt a histor. badatel Josef Jakubička se Votičích, v nešťorné práci pořídil. Celé jeho práce o Voticích je jako velký foliant uložena v městském úřadě ve Voticích pod názvem: „Děje- a mistopis okresu Votického z r. 1868.“ Josef Jakubička (1814—1884) sepsal též „Genealogii a historii české šlechty“, „První část české heraldiky“, práce vědatory rázu Augustina Sedláčka, P. Norberta Vlasáka a j. uznané a jimi též citované.

- ¹⁾ Stará památková kniha města Votic a kniha památní červná, 1508. Český zemský archív.
- ²⁾ Bonď-Dvořský: K historii Židů v Čechách, na Moravě a Slezsku, I. díl, str. 517—518.
- ³⁾ V. Kurzein: Aus dem Archiv der Stadt Linz. Die Linzer Märkte, Ročenka pro dějiny Židů v CSR, roč. IV.
- ⁴⁾ Jüdische Konsignation (Konskription) Anno 1724. Beraner Kreis, Herrschaft Wottitz-Janowitz in Arch. minist. vnitř. Gubernium.
- ⁵⁾ Vlasák Antonín Norbert: Okres Votický, 1873, str. 10, a Klášterní památní kniha Františkánů ve Voticích.
- ⁶⁾ Kniha Albis A., pag. 374, Český arch. zemský.
- ⁷⁾ Kniha památní červená z roku 1508, fol. 120.
- ⁸⁾ Kniha pam. červená, fol. 36; Milostivá vůle J. hrab. Excell. hrab. Sezemý z Vrtyb skrze urozeného pana Bohuslava Kořenšky z Terešova ourádu přednesena a oznámena, aby Volf syn někdy Samuele Šmule, Židů a Otických, dům tento druhý strany listu tohoto zápisu v tyto knihy vložený a zapsaný, po C m n p r e c h t o v i s y n u V o l f a, někdy Žida, s o u s e d a o t i c k ý m, z t ý c h o d o m u u š l ý c h a s e v š i m s v ý m s e p r e c h o d š t ě h o v á v i z a n e c h o p o r n i, b e z o d p o r n o s t i n a V o l f n a s e d a l . . .
- ⁹⁾ Památní kniha červená m. Vot., fol. 68, pag. versa.
- ¹⁰⁾ Památní kniha červená m. Vot., fol. 69.
- ¹¹⁾ Státní archiv minist. vnitř. Nová manipulace J 7/87, 3 listiny.
- ¹²⁾ Jakobovits Tob., Dr., Wer ist Abraham Lichtenstadt? Dr. Max Grünwald: Samuel Oppenheimer u. sein Kreis, pag. 331.
- ¹³⁾ Max Freudenthal: Leipzig Meßgäste 1675—1764, 1928.
- ¹⁴⁾ Státní arch. min. vnitř. Nová manipulace J 7/86.
- ¹⁵⁾ Eucharistická dohoda mezi Christy a Josefem, est deferenda per via Hebraeorum (Svátost oltářní nemá na Boží Tělo nesená být ulicí židovskou). Dekret ritový kongregace z 22. února 1593.
- ¹⁶⁾ Teplý František: „O Židech ve Světově“. Zvl. otisk z Ročenky společen. pro děj. Židů v CSR, II. roč., pag. 183, pozn. 3.
- ¹⁷⁾ Dekret ve sbírce „Repertorium aller Aktenstücke der alten jüd. Landes-Registratur, 2. oddělení, II.
- ¹⁸⁾ S laskavým dovolením min. rady p. dra Klimenta a. a. řed. arch. min. vnitř. byl v archivu pořízen pro autora této práce snímek plánek ve sbírce se nacházející a doposa neuvěřitelného.
- ¹⁹⁾ Roubík František, Dr., Plánky obcí v Čechách s vyznačením žid. obydlí. Casop. spolku starostů, ročník 39. (1931), v Praze.
- ²⁰⁾ Legenda na přední straně (na její levé části jsou viditelné 3 kruhovitě otisky, pocházející od pečeti na stránce zadní) zní: No 1. Farní kostel. 2. Klášter pánův paterů Františkánů. 3. Hrob Boží nad klášterem v pravu. 4. Sloup nebo statue P. Marie v Rinku, kdežto na každou slavnost dní P. Marie pokládá z kostela farního procesí se vede a obytelná pobožnost s požeháním se vykonává. 5. Zámek, kde oltář na Boží Tělo bývá.

6. Dům France Tichého, kde též na Boží Tělo oltář. 7. Dům Pa-seckýho, při němž též oltář. 8. Primasův dům, též oltář. 9. K l a b r ů v d ů m ž i d o v s k ý, od farního kostela 329 loket, od kláš-tera 379 loket, od sloupu neb statue P. Marie 74 lokte, též od Primasového oltáře 3½ lokte, muzikanti ale hned při domu u okna. 10. Pekařský dům mezi židma, kde od jejich židovské synagogy na 8 loket toliko jest. 11. Spáleniště, kde přešle 4 židovské domy byly. 12. Synagoga, neb jejich škola shořela. 13. Jeden trakt židovský, kdežto na 30 párů židů. 14. Druhý trakt židovský shořelý, jen spáleniště je a 4 konírny stojí. 15. Dělnice koželužský, kdežto židé jsou. 16. Ještě jeden domek židovský, kde žid jest. 17. Křehov židovský, kde mrtvá těla okolo samého farního kostela nesená hývaj. A pouvažď dům Klabrův židovský velice v cestě a více k potupě samostatnému katolickému náboženství v právé v Rinku mezi primasem a Antonínem Svobodou pekařem též jinými křesťanskými domy, okolo kterého procesí slavně z kláštera do farního kostela na Veliký pátek se vede, též oltář na den Božího Těla na 3½ lokte od něho při domě Primasových se obytelně stávl, jakožto i každou slavnost P. Marie též obyčejně procesí s velikým náboženstvím při sloupu v Rinku P. Marie a Patronův proti morové ráně naproti domu i vokánm Klabrův se koná, též synagoga 8 loket od domů křesťanských jakož i velké neeti předraho Božího Těla, když duchovní otec k nemocnému jde a před tou zberí židovskou se ukryti nemůže, pročť milostivá Vrchost zdejší loketů dobré zření mající katolického náboženství tu velkou necest proti Bohu rozvažuje čísti, tomu zlému příčině sobě ráčila, by netoliko Klabr židůž domu se zbavil její, křesťanům prodal ano i jakožto podezřelý žid šel jinde místo hledal, též také v jiném místě vzdáleném synagogu nebo jejich židovskou školu stavěti celého úmyslu jest.

- ²¹⁾ Index der Judenheirathen. Dominium Wottitzer, Berauer Kreis, I. Arch. min. vnitř. v Praze.
- ²²⁾ Vlasák Ant. Norb., Okres Votický, 1873, str. 16.
- ²³⁾ Guberniální registratura, sv. II., povolení děj. sňatků
- ²⁴⁾ Svazek II. Jüd. Heiratsbewilligungen Domin. Wottitz, Berauer Kreis, v arch. minist. vnitř. v Praze.
- ²⁵⁾ Svazek III. Jüd. Heiratsbewilligungen Domin. Wottitz, Berauer Kreis, v arch. minist. vnitř. v Praze.
- ²⁶⁾ Judenfamilienkonsignation des Berauer Kreises vom Jahre 1799. Herrschaft Wottitz, Arch. min. vnitř.
- ²⁷⁾ Arch. min. vnitř. v Praze 1836—1840, svazek 48, číslo řadové 20/2.
- ²⁸⁾ Arch. min. vnitř. v Praze 1836—1840, svazek 48, č. 9/1.
- ²⁹⁾ Arch. min. vnitř. v Praze 1836—1840, svazek 48, 49, 63.
- ³⁰⁾ Arch. min. vnitř. v Praze 1836—1840, svazek 48, č. 3/5.
- ³¹⁾ Čeněk Habart, Sedlánsko-Sedlecko-Voticko, 1925.
- ³²⁾ Die Notablenversammlung der Israeliten Böhmens in Prag von Albert Kohn, 1852, pag. 392. Statistika žid. okr. hejmanství voticického.
- ³³⁾ Dr. Tobias Jakobovits: Jüd. Gemeindefeinde in Kolin. Roč. společen. pro děj. Židů v CSR, 1929.
- ³⁴⁾ Dr. Leop. Löwenstein: Nathan Weil, 1898 (v knihovně žid. obec nábož. v Praze).
- ³⁵⁾ Viz pozn. 36.
- ³⁶⁾ Berth. Rosenthal, Heimatgeschichte der badischen Juden, 1927 (v knih. obec nábož. žid. v Praze, vyobrazení Žiti Weila.
- ³⁷⁾ Blížší o rabínu D. Frankovi viz v stati dra Federu o Židech v Kolíně ve svazku Židů v Čechách.
- ³⁸⁾ Arch. min. vnitř. oddělení 1841—1855, svazek 18 3/13.
- ³⁹⁾ Arch. min. vnitř. oddělení 1841—1855, svazek 18 3/99.
- ⁴⁰⁾ Čer. kniha paušální města Votic, fol. 9.
- ⁴¹⁾ Zakladatelem osady voticí byl vladka Ota, členové jeho rodu sluli „Otici“. Dle hradu kolem 1250 vystavěného se psali Otičti z Otice. Poslední potomek byl Petr Buričan v první polovině 16. století. Votice zdědil rytíř Kristof Skuhrovský ze Skuhrova, 1574 byl majitelem Jan ze Sternberka na Konepšti, 1600 patřily Johannes Harzovský ze Sulevic na Vidni, po 4 letech koupila Votice Eva Rudinská, 1618 prodal její choť Kašpar Kaplíř ze Sulevic Votice Pavlovi Osterskému Kaplíři ze Sulevic. Po Bílé Hoře statky byly zabaveny, koupil je Sezima z Vrtyb, pán na Janovicích. Hraběcí rod vymřel r. 1807 Adamem Fr. z Vrtyb, po něm nastoupil hr. Fr. Josef Wratislav z Mitrovský, který zemřel 10. dubna 1849, po něm zůstal: Lidmila Kateřina provd. za hr. Zikmunda Bertholda, František Josef a Josef František. Zůsta-vené statky koupili v dražbě r. 1872 Maximilian svob. pán z Ergeletu a Karel svob. pán z Lippe. Majitelé od 15. ledna 1878 byl Phil. Dr. Gustav rytíř ze Schlesingru, od r. 1908 jeho dcery Jindřiška, Melanie a Viola Gabriela. Od 29. ledna 1915 patři Votice Emanuelu Mačekovi.
- ⁴²⁾ Veškerá data o domech židovských jsou vyňata jednak z gruntovních knih, uloženech v Českém zemském arch. (Liber Ruber, Albis A. Albis B.) a mnou probraných, jednak z knih gruntovních u okresního soudu ve Voticích (Rubis, Viridis, založena r. 1849), a z práce shora uvedené Josefa Jakubička, „Děje- a mistopis okresu Votického“, uložene v městském úřadě ve V.
- ⁴³⁾ Arch. minist. vnitř. oddělení 1844/45, svazek 18 80/11.

Židé v Čechách.

Zpracoval
Dr. František Friedmann, Praha.

Při posledním sčítání lidu dne 1. prosince 1930 byl v Čechách napočten 76.301 příslušník izraelského vyznání. Žijí tedy v této zemi včetně hlavního města, v níž jest soustředěno 48% veškerého obyvatelstva celého státu, pouze 21% izraelitů, žijících v republice.

Izraelitů v Čechách silně ubývá, jak ukazuje vývoj posledních padesát let. Přes atraktivní sílu hlavního města jeví se velice značný úbytek, zatím co veškeré obyvatelstvo Čech vzrůstá. (Tab. I.)

Tab. I.

Sčítání lidu	Izraelitů	Z 1000 pří- tomých osob bylo izraelitů	Přírůstek (+), resp. úbytek (-) za dobu mezi sčítáními	
			u izraelitů	u veškerého obyvat.
			absolutně	na 100 duší
31. XII. 1880	94.522	170	-	-
" 1890	94.529	162	+ 7	+ 5-08
" 1900	92.797	147	- 1732	- 1-83
" 1910	85.927	12-7	- 6870	- 7-40
15. II. 1921	79.777	12-0	- 6150	- 7-16
1. XII. 1930	76.301	10-7	- 3476	- 4-63

Ačkoliv mezi prvním a druhým sčítáním v našem státě vzrostl počet obyvatelstva v Čechách o 658 procent, snížil se počet izraelitů o 436%.

Dnešní počet českých izraelitů odpovídá asi jich počtu z r. 1850. Za posledních 40 let jich ubylo neméně než 19% počtu r. 1890. V důsledku toho tvoří nyní pouze 1-07% obyvatelstva, kdežto před padesátými lety ještě 1-7%, r. 1857 dokonce 1-80%.

Židovské obyvatelstvo v Čechách tvořilo v dřívějších dobách velikou židovskou rezervu, která svými vystěhovalci posílala osídlení židovské v sousedních zemích, zvláště ve Vídni a Uhrách. Ještě r. 1869 bylo z vídeňských izraelitů v počtu asi 40.000 plyných 32% pívodem z Čech a Moravy.

Jelikož nás zajímají především sociologické rozdíly v srovnání s nežidovským obyvatelstvem, sledujeme především příčinu tohoto zjevu v nepatrném přebytku živě narozených nad zemřelými a v nezdravém rozdělení, které z izraelitů činí živel velkoměstský se všemi stinnými jeho stránkami, zvláště co do natality.

Izraelitů v Čechách se soustřeďují do velkoměst, především do hlavního města Prahy. (Tab. II.—IV.)

Tab. II.

Bylo napočteno v Čechách obyv. izr. náb.:

	1880	1890	1900	1910	1921
V hlavním městě Praze . . .	20.508	23.473	27.289	29.107	31.751
V městech, jež čítají se svými předměst. obcemi více než 50.000 obyv. . .	4.253	5.165	6.921	7.578	7.092
V městech, jež se svými předměst. obcemi mají 20—50.000 obyv.	4.664	5.424	6.780	7.594	7.777
V měst. s 10—20.000 obyv.	9.951	10.130	10.334	9.536	8.757
V obcích s 5—10.000 obyv.	8.063	8.286	8.097	7.433	6.190
V obcích s méně než 5000 obyv.	47.510	42.001	33.324	24.579	18.108
V Čechách úhrnem	94.449	94.479	92.745	85.827	79.675

Tab. III.

Izraelitů tvořili % obyvatelstva:

	1880	1890	1900	1910	1921
V hlavním městě Praze . . .	6-52	5-91	5-31	4-72	4-69
V městech, jež čítají se svými předměst. obcemi více než 50.000 obyv. . .	2-98	2-82	2-80	2-59	2-30
V městech, jež se svými předměst. obcemi mají 20—50.000 obyv.	2-99	2-77	2-66	2-49	2-50
V měst. s 10—20.000 obyv.	4-34	3-98	3-38	2-75	2-53
V obcích s 5—10.000 obyv.	2-38	2-24	1-89	1-55	1-34
V obcích s méně než 5000 obyv.	1-08	0-95	0-73	0-52	0-40
V Čechách úhrnem	1-70	1-62	1-47	1-27	1-19

Tab. IV.

Průměrný roční vzrůst (+), resp. úbytek (-) izraelitů v % státního stavu obyvatelstva:

	1881—1890	1891—1900	1901—1910	1911—1920
V hlavním městě Praze . . .	+ 1-35	+ 1-50	+ 0-61	+ 0-87
V městech, jež čítají se svými předměst. obcemi více než 50.000 obyv. . .	+ 1-94	+ 2-91	+ 0-91	- 0-66
V městech, jež se svými předměst. obcemi mají 20—50.000 obyv.	+ 1-51	+ 2-22	+ 1-13	+ 0-24
V měst. s 10—20.000 obyv.	+ 0-67	+ 0-20	- 0-80	- 0-85
V obcích s 5—10.000 obyv.	+ 0-27	- 0-23	- 0-86	- 1-72
V obcích s méně než 5000 obyv.	- 1-23	- 2-30	- 3-02	- 3-03
V Čechách úhrnem	+ 0-60	- 0-19	- 0-77	- 0-74

Kdežto v r. 1880 bylo v obcích s méně než 5000 obyvateli 47.510 izraelitů a v hlavním městě Praze 20.508 izraelitů, nastal za 40 let takový přesun, že v oněch menších obcích bylo v r. 1921 pouze 18.108 izraelitů, v hlavním městě pak již 31.751.

Tento vývoj jest zvláště zřejmý v číslech relativních. (Tab. V.)

Tab. V.

Ze 100 izraelitů v Čechách bylo přítomno:

	1880	1890	1900	1910	1921
V hlavním městě Praze . . .	21-71	24-85	29-73	33-91	39-85
V městech, jež čítají se svými předměst. obcemi více než 50.000 obyv. . .	4-50	5-47	7-46	8-83	8-90
V městech, jež se svými předměst. obcemi mají 20—50.000 obyv.	4-94	5-74	7-31	8-85	9-76
V měst. s 10—20.000 obyv.	10-01	10-72	11-14	11-11	10-99
V obcích s 5—10.000 obyv.	8-54	8-77	8-73	8-66	7-77
V obcích s méně než 5.000 obyv.	50-30	44-45	35-93	28-64	22-73
V obcích s více než 10.000 obyv.	41-16	46-78	55-34	62-70	69-50
V obcích s méně než 10.000 obyv.	58-84	53-22	44-66	37-30	30-50

Vidíme, že r. 1921 bylo 70% izraelitů v Čechách usídleno v obcích s více než 10.000 obyvateli, kdežto r. 1880 pak sídlilo v těchto městech pouze 41%. Tehdy ovšem sídlilo v městech s méně než 5000 obyv. přes polovinu (50-30%), kdežto r. 1921 pak v těchto menších městech bydlo pouze 22-73%.

Avšak i místa s 5000 obyvatel jsou u nás již městy. Izraelité bydleli dříve hlavně na vsích. Z těch nyní téměř vymizeli. (Tab. VI.)

Tab. VI.

Velikost obce	Izraelitů r. 1921	Ze 100		Ze 100 obyv. bylo izrael.
		izrael. bydl. v těchto obc.	všeho obyv.	
Obce mající do 500 obyv.	2.635	3-30	21-57	0-18
" " 501 - 1.000 "	4.299	5-39	19-57	0-33
" " 1.001 - 2.000 "	4.677	5-86	14-98	0-47
" " 2.001 - 5.000 "	6.323	8-55	13-59	0-75
" " 5.001 - 10.000 "	6.359	7-97	8-03	1-19
" " 10.001 - 20.000 "	10.009	12-55	6-35	2-36
" " 20.001 - 50.000 "	10.130	12-70	4-44	3-42
" " více než 50.000 "	34.845	43-68	11-47	4-55
Úhrnem	79.777	100-00	100-00	1-19

Kdežto z veškerého obyvatelstva Čech bydlí 70% v obcích do 5000 obyv., z izr. nepřipadá na tyto obce ani čtvrtina. Ještě větší rozdíl jest v obcích do 500 obyv. Na tyto připadá přes pětinu všeho obyvatelstva země, kdežto pouhě 3% izraelitů. Proto také izraelité v těchto obcích netvořili r. 1921 ani plně dvě desetiny procenta obyvatelstva.

Od sčítání r. 1921 se tento rozdíl značně zvýšil. V hlavním městě Praze, kde bylo soustředěno r. 1880 pouze 21-71% všech izraelitů z Čech, r. 1921 39-85%, bylor. 1930 napočteno již 46-43% všech izraelitů z Čech. Tedy téměř každý druhý izraelita český sídlí již v hlavním městě Praze, kde nesídlí ani 12% všeho obyvatelstva země.

Podrobný stav r. 1930 ukazuje tab. VI a.

Tab. VI a.

Velikost osady	Izraelitů r. 1930	Ze 100		Ze 100 obyv. bylo izrael.
		izrael. bydl. v těchto osadách	všeho obyv.	
Osady mající do 250 obyv.	763	1-0	12-9	0-08
" " 251 - 500 "	1.515	1-9	14-0	0-15
" " 501 - 1.000 "	2.271	1-9	14-2	0-22
" " 1.001 - 2.000 "	2.933	3-8	11-5	0-35
" " 2.001 - 5.000 "	5.197	6-8	12-3	0-59
" " 5.001 - 10.000 "	3.851	5-0	6-2	0-86
" " 10.001 - 20.000 "	6.876	9-0	6-2	1-5
" " 20.001 - 50.000 "	6.973	9-1	5-2	1-8
" " 50.001 - 100.000 "	7.117	9-3	3-4	3-1
" " více než 100.000 "	38.202	50-0	13-6	3-9
Úhrnem	76.301	100-0	100-0	2-07

Vidíme, že nyní již plných 59% izraelitů z Čech je koncentrováno v městech s více než 50.000 obyv. (r. 1921 pouze 43-68%), ačkoliv jest v těchto městech koncentrováno jen 17% všeho obyvatelstva.

V osadách s obyv. do 2000 duší jest však usídleno jen 9-6% izraelitů z Čech (r. 1921 ještě 14-55%), ačkoliv v těchto místech sídlí přes 52-6% všeho obyvatelstva země.

Soudní okresy s největším počtem izraelitů mimo Prahu jsou:

Soudní okres	Napočteno izraelitů	
	1930	1921
Teplice-Šanov	4194	3954
Plzeň	3812	3175
Karlovy Vary	2616	2618
Liberec	1563	1475
Ústí n. Labem	1134	1121
České Budějovice	1169	1475

V těchto šesti soudních okresích žije přes 32% všech mimopražských izraelitů v Čechách.

Další soudní okresy s větším počtem izraelitů jsou: Zatec (861), Jablonec nad Nisou (823), Most (716), Cheb (576), Děčín (557), Pardubice (553), Litoměřice (553), Hradec Králové (528), Kolín (499), Chomutov (497), Lázne Mariánské (434), Klatovy (429), Tábor (414), Náchod (397), Trutnov (385).

V těchto patnácti soudních okresech žije dalších 20% mimopražských izraelitů, spolu s výše uvedenými soud. okresy činí to již přes polovinu všeho mimopražského Židovstva a zbytek jest roztroušen po všech ostatních asi 210 soud. okresech v Čechách.

Pouze čtyři soudní okresy nemají vůbec izraelitů: Sviný Trhové, Hora Sv. Kateřiny, Chvalšiny, Vysoké n. Jizerou. Změna proti r. 1921 nastala tudíž, že před 9 lety žili ještě dva izraelité ve Vysokém, zato byl bez nich okres volarský, kde nyní žije jeden izraelita.

Za posledních 10 let se počet izraelitů na českém venkově zdecimoval. Ukazuje to tab. VII.

Tabulka VII.

Soudní okres	Napočteno izrael.		Úbytek osob
	1930	1921	
Plzeň	2812	3175	363
Budějovice České	1169	1475	316
Zatec	861	1082	221
Chrudim	266	420	154
Benešov	291	421	130
Vlašim	182	311	129
Čáslav	174	301	127
Podbořany	334	460	126
Tábor	414	534	120
Vožice Mladá	429	249	118
Klatovy	429	542	113
Mladá Boleslav	318	419	101
Sedlčany	182	282	100
Most	716	814	98
Pasov	165	260	95
Příbram	278	365	87
Ledeč	151	237	86
Beroun	206	290	84
Habry	142	224	82
Cheb	576	658	82
Kutná Hora	213	294	81
Stříbro	227	308	81
Dolní Kralovice	152	232	80
Lázne Mariánské	434	512	78
Preštice	99	176	77
Louny	298	371	73
Kolín	499	571	71
Nýřsko	196	266	70
Bydžov Nový	109	178	69
Chotěboř	77	146	69
Janovice Uhlféské	120	189	69
Vrchlabí	124	193	69
Humpolec	134	202	68
Kdyně	71	139	68
Brod Německý	187	254	67
Dobruška	142	209	67
Blatná	65	131	66
Náchod	397	463	66
Duchcov	168	233	65
Pardubice	553	618	65
Vožice	159	224	65
Falkov	251	314	63
Kouřim	96	159	63
Milevsko	145	208	63
Rokycany	143	203	60
Loket	102	161	59
Blvovce	66	125	59
Pelhřimov	149	207	58
Brod Český	142	199	57
Kamenice nad Lipou	101	158	57
Tachov	218	273	55
Jesenice	182	235	53
Zlústice	133	186	53
Stříž	93	151	53
Brandýs n./L.	220	272	52
Tanvald	51	103	52
Libáň	45	96	51
Kladno	247	298	51
Sedlec	70	120	50

Soudní okres	Napočteno izrael.		Úbytek osob
	1930	1921	
Neveklov	54	103	49
Hořice	61	110	49
Poděbrady	111	159	48
Bochov	117	165	48
Dvůr Králové n./L.	187	234	47
Hořovice	168	215	47
Bystrice Nová	56	103	47
Soběslav	114	160	46
Horázkovice	126	171	45
Rakovník	216	259	43
Přimda	92	135	43
Třeboň	129	172	43
Trutnov	385	428	43
Planá	120	163	43
Sušice	162	204	42
Bechyně	47	89	42
Mýto Vysoké	165	206	41
Roudnice n./L.	222	262	40
Touškov	133	173	40
Hořice	76	114	38
Hartmanice	33	71	38
Městec Králové	40	77	37
Vimperk	82	119	37
Kostelec nad Orlicí	44	81	37
Nymburk	118	153	35
Polička	192	236	34
Slaný	194	227	33
Sted	142	174	32
Chlumec	59	90	31
Mirovice	80	111	31
Rychnov nad Kněžnou	95	125	30
Plánice	37	66	29
Neponuk	27	56	29
Strážecí Nové	48	75	27
Týn Horšovský	104	131	27
Sobotka	22	49	27
Lanskroun	32	59	27
Zbiroh	85	109	24
Opocno	53	76	23
Libochovice	97	120	23
Hlinsko	49	72	23
Německé Jablonné	18	40	22
Manětín	51	72	21
Volyně	53	74	21
Úpice	82	103	21
Skuteč	48	68	20
Pelouzek	57	77	20
Strakonice	182	202	20
Prachatic	34	51	17
Dubá	18	32	14
Lišov	8	19	11
Semily	10	21	11
Nechanice	6	17	11
Zámberk	65	74	9
Lomnice nad Lužnicí	8	16	8

Největší úbytek za posledních deset let vykazují v počtu izraelitů tyto soudní okresy:

Nechanice (64%), Lišov (57%), Sobotka (55%), Německé Jablonné (55%), Libáň (53%), Hartmanice (53%), Semily (52%), Blatná (50%), Tanvald (50%), Lomnice n./Lužnicí (50%), Městec Králové (48%), Kdyně (48%), Mladá Vožice (47%), Chotěboř (47%), Blvovce (47%), Bechyně (47%), Neveklov (47%), Kostelec n./Orlicí (45%), Bystrice Nová (45%), Lanskroun (45%), Plánice (44%), Preštice (43%), Sedlec (40%), Kouřim (39%).

Přírůstek izraelského obyvatelstva vykazují tyto soudní okresy: Aš, Police n./Metují, Benešov n./Ploučnick, Děčín (přírůstek 84 osoby), Česká Kamenice, Jaroměř, Frýdlant, Hradec Králové (105 osob!), Bělá pod Bezdězem, Kralupy n./Vltavou (17), Kraslice (23), Český Krumlov (14), Liberec (88), Nejdek (88), Nová Paka (4), Pisek (36), Hanušpach, Sluknov, Teplice-Šanov (240), Turnov (17), Ústí n./Labem (13).

U mnohých jest tento přírůstek působen pouze umístěním v nich pluků z východní části státu.

Počet izraelitů v jednotlivých městech Čech s více než 10.000 obyv. uvádí tab. VIII.

Tabulka VIII.

Izraelité v městech s více než 10.000 obyvateli:

Město	Napočteno izrael.		Přírůstek (+) resp. úbyt. (-)
	1930	1921	
Praha	35.425	31.751	+ 3.674
Plzeň	3.213	3.128	+ 85
Teplice-Šanov	2.773	3.094	- 321
Karlovy Vary	2.120	2.115	+ 5
Liberec	1.392	1.312	+ 80
Budějovice České	1.138	1.423	- 285
Ústí n./Labem	985	976	+ 9
Jablonec n./Nisou	799	801	- 2
Zatec	760	907	- 147
Trnovany	731	607	+ 124
Most	662	737	- 75
Pardubice	518	554	- 36
Cheb	491	505	- 14
Chomutov	444	483	- 39
Kolín	430	482	- 52
Hradec Králové	425	314	+ 111
Litoměřice	425	462	- 37
Trutnov	369	397	- 28
Podmokly	354	265	+ 89
Klatovy	344	416	- 72
Tábor	311	345	- 34
Česká Lípa	301	305	- 4
Náchod	293	362	- 69
Rybná	292	283	+ 9
Mladá Boleslav	264	312	- 48
Pisek	256	217	+ 39
Příbram	235	298	- 63
Jindřichův Hradec	234	247	- 13
Warnsdorf	226	211	+ 15
Kladno	210	257	- 47
Louny	205	253	- 48
Dvůr Králové n./L.	192	317	- 125
Falkov	170	208	- 38
Děčín	161	158	+ 3
Rakovník	153	188	- 35
Německý Brod	146	160	- 14
Hora Kutná	140	188	- 48
Jičín	119	136	- 17
Čáslav	119	194	- 75
Chrudim	117	150	- 33
Beroun	113	133	- 20
Duchcov	111	134	- 23
Rumburk	109	112	- 3
Mělník	94	113	- 19
Kraslice	88	66	+ 22
Nymburk	83	106	- 23
Mýto Vysoké	81	89	- 8
Bílina	74	78	- 4
Aš	64	51	+ 13
Výprty	41	36	+ 5
Krochlavy	11	23	- 12

Zajímavým sociologickým zjevem jest, že u izraelitů českých jest poměrně méně žen než u příslušníků vyznání jiných, jak znázorňuje tab. IX.

Tabulka IX.

Na 1000 mužů připadlo v Čechách r. 1921 žen u náb. vyzn.:

Izraelského	1051
Rímsko-katolického	1134
Československého	1064
Evangelického augsburského	1083
Starokatolického	1081
Československého	1049
Bez vyznání	770
Úhrnem	1080

Jest totiž (1921) z izraelitů v Čechách 48-75% mužů a 51-25% žen, kdežto u říms. katol. je žen 53-13%. Při tom jest v hlavním městě Praze více izr. mužů než žen.

(38.633) a 49,4% mužů (37.668). V téže době u říms. kat. je 52,7% žen a 47,3% mužů. Rozdíly ve stavu vykazují tab. X.

Tab. X.

	Izraelitů		Ostat. obyvatelstva	
	muži	ženy	muži	ženy
svobodných	18.858	15.081	1.742.328	1.659.754
ženatých	16.939	16.906	1.529.128	1.530.438
odvdělých	1.370	5.967	116.492	393.994
rozvedených	313	438	16.016	19.232
rozloučených	146	235	9.754	14.635
neznámého rod. stavu .	17	6	707	567
úhrnem	37.668	38.633	3.414.455	3.618.620

Pro rozbor těchto dat jest třeba uvědomiti si zajímavé rozdíly věkového rozvrstvení. (Tab. XI.)

Tab. XI.

Při sčítání r. 1930 zjištěno bylo v Čechách toto věkové rozvrstvení:

Dokončený rok věku	Izraelitů		Ostat. obyvatelstva	
	muži	ženy	muži	ženy
až 4	1.628	1.526	288.202	281.604
5—9	2.041	1.975	322.932	316.173
10—14	1.384	1.418	202.621	197.394
15—19	2.598	2.311	321.493	315.872
20—24	4.344	3.074	357.130	385.294
25—29	3.468	3.228	341.728	338.357
30—34	3.258	3.352	292.804	315.677
35—39	2.990	3.314	234.134	273.639
40—44	2.940	3.143	206.030	240.061
45—49	2.744	2.969	191.740	219.407
50—54	2.537	2.932	177.233	199.083
55—59	2.173	2.403	157.563	175.524
60—64	1.885	2.238	128.449	144.631
65—69	1.529	1.813	97.886	113.171
70—74	1.170	1.456	69.372	85.722
75—79	697	859	38.220	49.778
80—84	232	377	15.900	22.824
85—89	80	136	4.559	7.179
90—94	16	34	771	1.346
95—99	—	6	63	175
100 a více	—	—	7	17
neznámý věk	54	79	3.281	4.385
úhrnem	37.668	38.633	3.452.123	3.657.253

Tak především zjišťujeme: Z veškerého obyvatelstva v Čechách připadá 22% na děti do dokončeného 14. roku, z izraelitů v Čechách však pouze 13%. Souvisí to s malým počtem dětí. Převládají věkové vrstvy starší. Tak připadá na př. z veškerého obyvatelstva na skupinu stáří od 51. do 60. roku 9%, u izraelitů však 13%, na věkovou skupinu od 61 do 80 let u veškerého obyvatelstva 10%, u izraelitů 15%.

U izraelitů dochází mnohem později k sňatkům: U všeho obyvatelstva ve stáří 20—24 let jest 89% mužů a 66% žen svobodno — u izraelitů tohoto stáří 98% mužů a 75% žen. Ve skupině stáří 25—29 let jest u všeho obyvatelstva v Čechách 46% mužů a 32% žen svobodných, u izraelitů tohoto věku 89% mužů a 66% žen. Kdežto u říms. katolíků ve stáří 45—49 let jest jen 7,1% mužů svobodných, jest z izraelitů tohoto stáří ještě 14,8% svobodných.

S tím souvisí velice charakteristický znak izraelitů českých, to jest nepatrná porodnost, a lze stěží hledati v celém světě podobně nízké úrovně.

V Čechách bylo živě narozených (vůbec), z nich izraelitů: 16./II.—31./XII. 1921 (141.950) 872, 1922 (158.055) 809, 1923 (152.926) 829, 1924 (144.701) 702, 1925 (142.148) 665, 1926 (139.428) 664, 1927

(151.991) 628, 1928 (132.034) 625, 1929 (127.683) 675, 1./I.—1./XII. 1930 (120.605) 574.

V době mezi oběma sčítáními narodilo se celkem živých 7043 izraelitů mezi 1.391.527 živě narozenými vůbec, t. j. půl procenta, ačkoli izraelité tvořili 1921 1,2% a r. 1930 1,07% obyvatelstva. Již to poukazuje na to, že izraelité vykazují jen polovinu porodů, nežli by vzhledem k poměru ostatního obyvatelstva měli vykazovati, nehledě na to, že věkové rozvrstvení jich jest naopak porodem příznivější (převládají vrstvy věkové dospělejší). Přepočteme-li počet živě narozených v ročním průměru uvedené doby deseti let na průměrný počet obyvatelstva, vidíme, že na 1000 osob připadá ročně v Čechách u izraelitů asi 9 živě narozených, u neizraelitů 20. Jest tedy porodnost izraelitů v Čechách menší než polovina porodnosti neizraelitů. Důvody nutno hledati v tom, že velká část izraelitů zůstává svobodnou a že u ženatých převládá systém jednoho dítky. Přispívá k tomu hlavně koncentrace do hlavního města.

Oproti nepříznivým poměrům izraelské porodnosti zjišťujeme však příznivou úmrtnost, která jest nižší než u obyvatelstva neizraelského.

Zemřelo v Čechách izraelitů (osob vůbec): 16./II. až 31./XII. 1921 1005 (93.051), 1922 1105 (107.279), 1923 1041 (94.745), 1924 1125 (97.395), 1925 1178 (97.630), 1926 1106 (98.949), 1927 1123 (104.342), 1928 1194 (98.630), 1929 1156 (106.082), 1./I.—1./XII. 1930 1062 (87.777).

Celkem tedy v této době zemřelo 985.880 osob v Čechách, z nichž bylo 11.095 izraelitů. Na 1000 osob neizraelských připadá v průměru ročně 14,3, na 1000 osob izraelských 14,2% úmrtí. Číslo toto jest příznivé, neboť převládají skupiny věkové starší.

Ze srovnání čísel porodnosti — izraelité 9,0, neizraelité 20,3 — s čísly úmrtnosti — izraelité 14,2, neizraelité 14,3 — vyplývá pro izraelity roční úbytek 0,52% — oě převyšují úmrtí počet živě narozených —, pro neizraelské obyvatelstvo 0,6% přírůstek roční — oě jest vyšší počet porodů než úmrtí.

Vidíme, že v období mezi oběma sčítáními bylo u izraelitů v Čechách o 4052 úmrtí více než porodů, takže, projevu-li se ve výsledku sčítání lidí úbytek pouze 3476 duší, jest diference vyvážena izr. přírůstkem a úmrtím z ostatních částí státu a ciziny.

Zajímavé sociologické rozdíly projevují se i v přírodních úmrtí. Pro roční průměr třiletí 1925—1927 obdržíme tento obraz (tab. XII):

Tab. XII.

	Počet úmrtí	Z toho na		
		tuberkulózu	rakovinu	zápal plic
Celkové obyvatel. Čech .	100.307	12.191	3.884	8.056
Izraelité	1.136	58	137	77

Kdežto u tuberkulózu připadá téměř 12% všech úmrtí, úmrtí izraelitů má svou příčinu v této nemoci pouze v 5,1% případů. Naopak zase rakovina tvoří u celkového obyvatelstva 8,8% úmrtí, u izraelitů 12%. Na zápal plic připadá 8% úmrtí vůbec a jen 6—7% úmrtí izraelských.

Zvláštní kapitolou pro sebe tvoří sebevražednost izraelitů. V uvedeném třiletí 1925/27 činil roční průměr 32 izraelských sebevražd v Čechách z celkového počtu 2366 (od r. 1919 do 1927 celkem v Čechách 250 izr. sebevražd), t. j. 1,3% sebevražd, ac v obyvatelstvu jest izraelitů 1,07%. Jest tedy sebevražednost izraelitů v Čechách o něco málo vyšší než ostatního obyvatelstva.

Povážlivou měrou se šíří smíšené sňatky. (Tab. XIII.)

Tab. XIII.

Roku	Izraelských ženichů		Ženichů i nevěst izraelských		Izraelských ženichů, neizraelské nevěsty		Izraelské nevěsty, neizraelscí ženichové	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
1919	843	861	758	85	103			
1920	1158	1112	990	168	122			
1925	750	742	596	154	146			
1926	755	735	586	169	149			
1927	664	645	503	161	142			

Kdežto v r. 1919 vcházelo pouze 10,1% izr. ženichů a 12% izr. nevěst v smíšené manželství, sjednávalo smíšené manželství v r. 1927 již 24,3% všech v tomto roce se ženichů izraelských a 22,1% v téže roce se vdávajících izraelských nevěst. S příslušníky kterých konfesí vcházeli izraelité ve smíšená manželství, vyznačují tab. XIV.

Tab. XIV.

Ze sjednaných manželství izraelitů v Čechách byli:											
Izraelských ženichů — druhý sňoubenec											
Roku	řím. kat.	řech. kat.	evang.	žid. obráb.	staro-kat.	česk. kat.	bez vyznání	neznámé náboj.	izrael.	ostatn.	celkem
1919	58	6	1	—	—	20	—	758	843		
1920	145	8	—	3	—	10	—	990	1158		
1925	109	18	—	—	13	14	—	596	750		
1926	118	18	1	—	8	21	—	586	755		
1927	123	—	5	2	—	4	27	—	503	664	

V r. 1921 bylo z izraelitů v Čechách 94,31% československé státní příslušnosti (75.239) a jen 5,69% (4538) cizinců.

V letech 1919—1932 bylo do státního svazku v Čechách přijato 548 izraelských žadatelů s 656 příslušníky, v téže době bylo ze státního svazku v Čechách propuštěno 764 žadatelů s 891 příslušníkem.

V roce 1930 přihlásilo se z přítomných izraelitů k národnosti (z toho žen): židovské 15.463 (7202), československé 35.418 (18.388), německé 23.660 (12.508), polské 488 (212), ruské 161 (82), maďarské 802 (130), jihoslovenské 49 (13), rumunské 89 (32), jiné a neznámé 171 (66), úhrnem 76.301 (38.633).

Z 1000 obyvatel izraelských, přítomných r. 1930 v Čechách (čs. i jiné státní příslušnosti) přihlásilo se tedy k národnosti: židovské 202,6, českoslov. 464,2, německé 310,1, maďarské 10,5, polské 6,4, jiné 6,2.

K národnosti židovské přihlásilo se r. 1930 v Čechách osob (z toho žen): nábož. izraelského 15.463 (7202), římsko-katolického 8 (3), evang. 4 (1), pravoslavného 1 (1), bez vyznání a neznámého 221 (65), úhrnem 15.697 (7272).

Jazykové a národní rozvrstvení Židů bylo v zemi dvou národních skupin významné. R. 1846 a 1851 při sčítání lidu se naposledy sčítala i národnost židovská. Jest zajímavou, že se tehdy všichni Židé v Čechách přihlásili k národnosti židovské. Také v oficiálních dílech, vydaných na základě tohoto sčítání lidu, pojednává se o Židech jednak jako o skupině náboženské, jednak jako o skupině národné. (Karl Freiherr von Czernig, Fiedelstatist. „Ethnographie der österr. Monarchie“, Vídeň 1855, v oddílu Die kleinen Völkerstämme pojednává o Židech historicky a statisticky jako o národu. V Čechách 70.612 příslušníků národa

židovského. — Jos. Hain: Handbuch der Statistik des österr. Kaiserstaates, 1853, Vídeň, uvádí Židy jako národní a zvláště jako náboženskou skupinu. Obě čísla jsou stejná. Rovněž Czernig: Statistisches Handbuechlein für die österr. Monarchie, 1861, Vídeň, podle sčítání z 31. října 1857 uvádí opět Židy jako národní skupinu.)

R. 1869 se národnost vůbec nescítala a r. 1880 provedeno sčítání podle „obcovacího jazyka“. Tehdy se velká většina Židů přihlásila k obcovací řeči německé. Nejen v Praze (12.954 k německé a jen 3218 k české obc. řeči), nýbrž i na venkově, a to i v místech ryze českých (Sedlčany 21, Kosová Hora 77, v Plzni 1824 k obc. řeči něm. a 303 k obc. řeči české, v Roudnici 257 k německé, v Spáleném Poříčí 62, Hostomícih 23 a pod.).

Nehledě k územním změnám, vidíme přehled národnostního vývoje za posledních třicet let v tab. XV.

Tab. XV.

Národnost neb obcovací řeč	Izraelité v Čechách podle národ. (obc. řeči) v letech 1900 až 1930:			
	Absolutně			
	1900	1910	1921	1930
českoslov.	50.080	43.181	37.308	35.418
německá	40.521	40.647	26.209	23.660
židovská	—	—	11.156	15.463
jiná	177	100	532	1.760

K této tabulce poznamenáme, že v letech 1900 až 1930 vývoj jazykových souvisí s návštěvou škol.

Jest r. 1880 navštěvováno totiž z 13.574 izraelských žáků v Čechách 10.769 obecné školy s vyučovací řečí německou a jen 2805 s vyučovací řečí českou. Hlavní podíl na tomto vyučování v němčině v krajích českých měly především školy soukromé, na nichž navštěvovalo 4861 žáků tyto soukr. školy s vyučovací řečí německou a jen 35 s vyučovací řečí českou.

Jest r. 1889/90 bylo podle Zprávy zemského výboru o stavu národního školství v král. českém na soukr. školách s vyučovací řečí německou v českých školních okresech (mimo Prahu) 3373 žáků izraelských. (Podrobný vývoj židovského školství od doby josefinské vylíčení ve zvláštní obsáhlé práci, proto se zde omezují jen na tato data.)

Počet dětí izr. v Čechách byl velice značný. R. 1880 13.574 dětí, r. 1890 již dokonce 14.073 dětí, r. 1900 klesá na 12.955 dětí. Uvážíme-li, že na př. r. 1932/33 bylo v Čechách na ob. školách jen 3875 izr. žáků, vidíme zřejmý důsledek úpadku porodnosti Židů v Čechách. Mimo to byly v Čechách ještě chedry a talmudtora školy, vykazující r. 1895/96 v Čechách 669 žáků, 1899/1900 dokonce 892 žáky, 1902/03 830 žáků dalších.

Stav věřejného školství národního (obecné a měšťanské školy) v Čechách vysvítá pro izraelity v desíletí 1921/1930 takto (tab. XVI):

Tab. XVI.

Rok	Žáků izr.	Z toho na školách		Ze 100 izr. žáků navštěvovalo školy	
		čes.	něm.	čes.	něm.
		1921/22	6016	3143	2873
1922/23	5387	2892	2495	53,7	46,3
1923/24	4770	2654	2116	55,6	44,4
1924/25	4310	2555	1755	39,3	40,7
1925/26	3942	2366	1576	60,0	40,0
1926/27	3933	2349	1584	59,7	40,3
1927/28	4149	2467	1682	59,5	40,5
1928/29	4310	2525	1785	58,6	41,4
1929/30	4584	2754	1830	60,1	39,9
1930/31	4706	2822	1894	60,0	40,0

Tab. XVII.

Žactvo izr. náb. v Čechách na gymnasiích a reálkách podle vyučovací řecí v desetiletí 1921—1930:

Rok	Žáků izr.	Vyučovací řeč		Ze 100 izr. bylo na přísl. škol. s vyuč. řečí	
		česká	něm.	českou	německou
1921/22	3156	1178	1978	37.3	62.7
1922/23	3062	1181	1881	38.6	61.4
1923/24	2979	1176	1803	39.5	60.5
1924/25	2925	1189	1736	40.6	59.4
1925/26	2773	1138	1635	41.0	59.0
1926/27	2652	1126	1526	42.5	57.5
1927/28	2449	1046	1403	42.7	57.3
1928/29	2175	949	1226	43.6	56.4
1929/30	2032	883	1149	43.5	56.5
1930/31	2063	890	1173	43.1	56.9

Izraelské děti tvoří na měšťanských školách 0.3% na obecných 0.5% příslušného žactva, ačkoliv v obyvateľstvu izraelské tvoří 1.07%. Projevuje se tudíž výše vysvětlený jev nepatrného počtu dětí izraelských. Zajímavé jest, že na obecné škole při francouzském gymnasiu v Praze je 14% žáků izraelských.

Dále navštěvuje 25 izr. žáků střední školu francouzskou a 2 anglickou. U středních škol vidíme jiný poměr izraelských žactvem než u škol obecných a měšťanských. Uvedli jsme již, že izraelské tvoří v Čechách 1.07% obyv., mezi žáky měst. škol však pouze 0.3%, mezi žáky obecných škol 0.5%. Mezi žáky středních škol tvoří však 4.5%! Tedy devětkrát více než mezi žáky obecných škol! Odečteme-li posluchačstvo učitelských ústavů, vidíme, že mezi vlastními středními školami je přes 5% izraelských, tedy desetkrát tolik, kolik jich jest mezi žactvem škol obecných. To souvisí s abnormálně velikou návštěvou středních škol izraelských. To vidíme nejlépe, srovnáme-li počet žáků škol obecných s žáky škol středních vůbec a u izraelských. Příčina toho jest také veliký nával izraelských dívek na střední školské studium.

Pro zajímavost vizme tuto retrospektivu o poměru škol:

Navštěvovalo školy obecné a měšťanské (gymnasia, reálky a reálná gymnasia) izraelských: r. 1880 13.574 (2346), 1890 14.073 (2425), 1900 12.955 (2620), 1921 6016 (3156), 1931 4530 (2266).

Ze 100 žáků škol obecné a měst. (gymn., reálky a reál. gymn.) bylo izraelských: 1880 1.69 (11.4), 1890 1.60 (11.1), 1900 1.41 (10.0), 1921 0.6 (7.0), 1931 0.4 (5.0).

Školství odborné lze sledovati v tab. XVIII.

Tab. XVIII.

Ve školním roce 1931/32 navštěvovalo školy odborné:

Školy	Žáků vůbec	Z nich izraelských		Z izr. bylo na škol.	
		českých	něm.	českých	něm.
zemědělské	4.688	17	9	—	8
lid. školy hospodářské	8.951	5	5	—	—
obchodní včetně obch. ak.	19.282	534	228	306	—
průmyslové odborné	23.707	362	202	160	—
živnostenské šk. pokrač.	67.033	182	137	45	—

(Pro přehlednost nepojímám dalších škol speciálních, jako je škola archivní, knihovnická, soc. péče, pro stenografy, hudební konservatoře, k vzdělání přestounek, porodních asistentek, ošetrovatelské atd.)

Rozvrstvení izraelských žactvem podle povolání vykazovala tab. XIX, kterou bylo pro nedostatek místa vynechati, neboť zabírala celou stranu. Pojednám podrobně o tomto tématu v práci speciální.

Především nutno uvést, jak se změnilo za posledních deset let poměry v povolání izraelských.

Tab. XIX.

Z 1000 osob přítomných v Čechách náleželo:

K třídě povolání	Obyv. vůbec		Izraelitů	
	1921	1930	1921	1930
I. Zemědělství, lesnictví a rybnářství	296.8	240.6	34.1	20.5
II. Průmysl a živnosti	405.5	417.8	196.0	179.5
III. Obchod, peněžnictví a doprava	124.5	150.9	501.2	514.6
IV. Veřejná služba, svobodná povolání, vojsko	60.9	63.2	96.3	106.1
V. Domácí a osob. služby	12.0	14.9	2.0	2.6
VI. Jiná povolání a osoby bez povolání	100.3	112.6	170.4	176.7
úhrnem	1000.0	1000.0	1000.0	1000.0

Čechy zaznamenávají úbytek obyvatelstva příslušejícího k zemědělství vůbec. Avšak u izraelských jest tento úbytek mnohem značnější. Jeví se to tím, že jen 609 izraelských je činných v povolání třídě I., se všemi rodinnými příslušnými a čeledi jen 1569 duší, t. j. 2% izraelských, tedy ubýlo za deset let asi 40% izraelských osob této třídy. Proto také tvoří izraelské v této třídě povolání jen 0.09%, ačkoliv v obyvatelstvu Čech vůbec tvoří 1.07%. Průmysl a živnosti zvýšily v celkovém obyvatelstvu Čech počet svých příslušníků, u izraelských je tomu však naopak. — Jeví se tu přesun znamenající ústupek této třídy ve struktuře povolání českých izraelských.

Tak na samotný průmysl oděvnícký připadalo r. 1921 4.23% izraelských, r. 1930 již jen 3.39%. Avšak to souvisí s jinými příčinami, neboť z osob, patřících k této skupině povolání, tvořili izraelské v Čechách r. 1921 0.9%, dnes však tvoří již 1.25%.

Přihlédneme-li k jednotlivým skupinám povolání, tu vidíme: Nejvíce u izraelských jest zastoupena skupina obchodu se zbožím, která spolu s pomocnými živnostmi obchodními zahrnuje 44.85% všech izraelských českých. Mezi příslušnými obchodu se zbožím tvoří však izraelské v Čechách jen 6.76%, to jest sice šestkrát tolik, kolik by odpovídalo jejich kvótě v obyvatelstvu (1.07%), avšak nikterak nelze tu mluvit o dominujícím postavení. V pomocných živnostech obchodních ovšem izraelské tvoří 14.81% všech příslušníků této skupiny a stojí tím na prvním místě, tvoříce tuto skupinu oborem působnosti, kde účast jich nejvíce početně poměrně vyniká. (Do této skupiny spadá totiž zprostředkování obchodu a míst, informační, patentní, revizní kanceláře, skladiště.) Pak následuje skupina osob, žijících z rent a podpor (pensistů a pod.), na kterou připadá 12.93% izraelských. Na žádnou jinou skupinu nepřipadá více než 10% izraelských. Na svobodná povolání 4.63%, na chovance ústavů, studenty a žáky, bydlící mimo domov, 4.64%.

Silněji, než odpovídá kvótě v obyvatelstvu Čech (1.07%), jsou izraelské zastoupeny v těchto skupinách: průmyslu chemickém, kožařském, oděvníckém, obchodu zbožím, pomocných živnostech obchodních, peněžnictví a pojišťovnictví, ve veřejné službě mimo školskou a zdravotnickou, ve zdravotnictví (sem spadají lékaři), svobodných povoláních, mezi osobami, žijícími z rent a podpor, chovanci ústavů a studenty, bydlícími mimo domov.

Nepatrnou účast mají v skupině: elektráren, plynáren a vodáren (0.06%), v poštovních (0.2%), na železnicích a drahách (0.13%), v soudnictví a veřejné správě (0.25%), ve školství a výchově (0.43%), v živnostech úpravnických (holiči atd.) (0.2%). Ve vojsku jest poměr poněkud vyšší než odpovídá kvótě v obyvatelstvu, což souvisí s tím, že jsou v zemi také pluky z východní části státu, které mají poměrně více izraelských vojáků.

734

Poměr k povolání podle sčítání r. 1921 vyznačuje tab. XX.

Tab. XX.

Z 1000 obyv. k povolání příslušných náboženství vlevo označeno bylo:

Náb. vyznání	Výšečné činných	Pomáhající členové rodiny	Samostatných bez povolání	Zastoupení od povolat. láh a příprav. mimo domov	Přítomní bez vlastního povolání	Domácích služebníků
izraelské	412.4	16.6	87.8	46.4	431.6	5.2
římsko-katolické	391.7	40.4	56.4	16.9	477.9	16.7
evangelické	400.5	31.5	44.1	21.9	489.4	12.6
starokatolické	539.0	4.0	30.3	8.6	411.1	7.0
československé	419.5	27.9	33.9	8.5	500.2	10.0
bez vyznání	489.3	7.1	22.8	19.1	456.7	5.0

Podle sčítání r. 1930 jest z čes. izraelských 57.95% v povolání činných, 3.82% jsou pomáhající členové rodiny, 37.98% příslušníci bez vlastního povolání a 0.25% domácí služebníci.

Z osob v povolání činných jsou 55.6% samostatní, 0.3% nájemci, 22.8% úředníci, 14.7% zřizenci, 5.0% dělníci, 1.2% učedníci a 0.1% nádeníci. Tedy plných 44% izraelských v povolání činných jest odkázáno na mzdu.

Nelze ovšem přehlédnouti, že z celkového počtu 24.617 izraelských v povolání činných, kteří se počítají za samostatné, připadá 7202 na osoby, žijící z rent a podpor (hlavně pensisty), 3526 na chovance ústavů, studenty a žáky, bydlící mimo domov. Připočteme-li tyto osoby ke skupině, odkázané na mzdu, dosahuje pak tato skupina plných 69% izraelských v povolání činných.

Sociální rozvrstvení v r. 1921 podle vyznání bylo toto (tab. XXI):

Tab. XXI.

Sociální rozvrstvení hlavních nábož. vyznání v Čechách r. 1921:

Náboženství	Z 1000 obyvatelů náb. vyzn. vlevo označených příslušelo do sociální třídy		
	samostatných a nájemců	úředníků	dělníků, učedníků a nádeníků
izraelské	618.0	227.9	154.1
římsko-katolické	401.6	78.5	519.9
evangelické	349.0	127.0	524.0
starokatolické	212.3	95.5	692.2
československé	321.7	84.8	598.5
bez vyznání	125.7	75.3	799.0

Vidíme tedy, že se k r. 1930 projevuje u českých izraelských u srovnání s r. 1921 silná pauperizace úbytkem počtu samostatných a silným vzrůstem kategorie nižších zaměstnanců neřídenných.

* Pokud počet obyv. izr. za celou zem nesoňhlati, nutno vysvětliti to tím, že v některé tab. jest nutno uvést počet při příslušném sčítání skutečně zjištěný, v jiné po potřebu srovnávací počet přepočtený na dnešní území Čech (tedy s ohledem na územní změny zatím nastalé).

Hlavní prameny a literatura mimo díla v práci citovaná: Československá statistika. (Prámeně dílo.) Zprávy Státního úřadu statistického. Mimořádné zprávy Státního úřadu statistického. Písemný materiál Státního úřadu statistického. Doc. dr. A. Boháč: Hlavní město Praha. (Českoslov. Statistický Věstník, III.) Die Juden in Österreich. Herausgegeben vom Bureau für Statistik der Juden, Berlin 1908. Dr. František Friedmann: Pražští Židé. Praha 1929. Dr. Fr. Friedmann: Einige Zahlen über die tschechoslovakischen Juden. (Ein Beitrag zur Soziologie der Judenheit.) Praha 1933. Verlag „Barissia“.

735

735